

'ยักษ์ออกทรัพย์-รับสินบน' นำโด่งปมทุจริตในบริษัทไทย

วรพงษ์ สุธานนท์
หุ้นส่วนสายงาน Forensics Advisory
บริษัท PwC Consulting (ประเทศไทย)

ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของไทยปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หลังผลสำรวจล่าสุดพบมีบริษัทไทยที่ทำการสำรวจเกือบครึ่ง ที่ตกเป็นเหยื่อการทุจริตต่อองค์กรประเภทใดประเภทหนึ่งหรือมากกว่าในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา แชนพญาภูมิภาค ภาครัฐ และเอกชนต้องตื่นตัวในการแก้ปัญหาภัยทุจริตต่อองค์กร พร้อมมีมาตรการป้องกันในการรับมือและออกบทลงโทษอย่างจริงจัง เพื่อลดความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจและรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ

ล่าสุด บริษัท ไพร์ซวอเตอร์ เฮาส์คูเปอร์ส เปิดเผยผลสำรวจอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ Thailand Economic Crime Survey ประจำปี 2557 พบว่า ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของไทยปรับตัวเพิ่มขึ้น

อย่างต่อเนื่อง โดยมีบริษัทไทยที่ทำการสำรวจถึง 37% ที่ตกเป็นเหยื่อการทุจริต ขณะที่โดยเฉลี่ยในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและโลกอยู่ที่ 32% ซึ่งประเภทของการทุจริตที่พบมากที่สุด 5 อันดับแรกของไทย ได้แก่ การยักษ์ออกสินทรัพย์อยู่ที่ 71% ตามด้วยการทุจริตจัดซื้อ 43%, การรับสินบนและคอร์รัปชัน 39%, อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ 18% และการทุจริตทางบัญชี 18%

วรพงษ์ สุธานนท์ หุ้นส่วนสายงาน Forensics Advisory บริษัท PwC Consulting (ประเทศไทย) และผู้จัดทำผลสำรวจ กล่าวว่า แนวโน้มอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (Economic crime) ยังคงเป็นปัญหาหลักในการประกอบธุรกิจของบริษัทไทยในระยะข้างหน้า โดยครอบคลุมเกือบทั่วทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ในขณะที่

การทุจริตภายในองค์กรส่วนใหญ่ เกิดขึ้นจากการกระทำผิดของพนักงานระดับผู้จัดการหรือผู้บริหารระดับกลางมากที่สุดที่ 56% โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกับภูมิภาคที่ 52% และระดับโลกที่ 42%

ที่ปัญหาทุจริตองค์กรในไทยที่พบถึง 89% เกิดจากการกระทำของคนในองค์กร (Internal actor) ทั้งสิ้น ซึ่งถือเป็นสัดส่วนที่สูงมากเมื่อเทียบกับระดับเอเชียแปซิฟิกที่ 61% และระดับโลกที่ 56%

“การปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นปีที่สองของภัยคุกคามทางเศรษฐกิจและปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในไทย สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่องค์กรทุกภาคส่วนต้องหันมาร่วมกันแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน”

“ในระดับสากล ไทยถือเป็นประเทศที่มีอัตราความเสี่ยงในการประกอบทุจริตอยู่ในระดับกลางถึงระดับสูง ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและแนวโน้มการฉ้อโกงที่ซับซ้อนมากขึ้น ยิ่งส่งผลกระทบให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในรูปแบบต่างๆ เป็นไปด้วยความยากลำบาก การอยู่เฉยโดยรอให้มีผู้เปิดเผยข้อมูลการประพฤติมิชอบ (Whistleblower) มาแจ้งหรือแก้ปัญหาหลังมีการทุจริตเกิดขึ้นแล้ว คงไม่ใช่ทางออกของการปกป้องทรัพย์สินและผลประโยชน์ทางธุรกิจที่มีประสิทธิภาพอีกต่อไป”

ทั้งนี้ ผลสำรวจอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไทยเป็นส่วนหนึ่งของผลสำรวจประจำปี Global Economic Crime Survey ดำเนินการโดย PwC Forensic Services ผ่านการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักธุรกิจและผู้นำในกลุ่มอุตสาหกรรมต่างๆ จำนวน 5,128 รายใน 99 ประเทศทั่วโลก รวมทั้งบริษัทชั้นนำในประเทศไทยจำนวน 76 ราย

นอกจากการทุจริตคอร์รัปชันจะส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจและการเงินแล้ว ผลสำรวจระบุว่าปัญหาดังกล่าวยังเป็นปัจจัยเสี่ยงที่กระทบต่อชื่อเสียง คุณภาพของสินค้าและบริการ รวมถึงขวัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงานในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการทำทุจริตค่อนข้างสูง เช่น อุตสาหกรรมการผลิต (Manufacturing) ที่ส่งผลกระทบต่อทั้งระบบซัพพลายเชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ามีผู้จัดการแผนกจัดซื้อ หรือฝ่ายควบคุมคุณภาพเข้ามา

ส่วนร่วมกับการฉ้อโกงด้วย ปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมามีตั้งแต่ความปลอดภัย การเรียกคืนสินค้า (Recall) หรือความเสี่ยงอื่นๆ ที่ไม่สามารถคาดเดาได้

● ปัญหาทุจริตจัดซื้อ และการรับสินบน

ผลสำรวจระบุว่า การทุจริตจัดซื้อถือเป็นปัญหาและภัยร้ายแรงที่พบมากที่สุดเป็นอันดับสองทั้งในไทยและระดับโลก เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคงของชาติ

เป็นที่น่าสังเกตว่า การทุจริตประเภทนี้ในประเทศไทย มักเกิดขึ้นในขั้นตอนแรกๆ ของกระบวนการเมื่อมีการเสนอราคาจากผู้ขายหรือผู้จำหน่าย (Vendor) จากนั้นจะค่อยๆ ลดความรุนแรงลงเป็นลำดับ ระหว่างขั้นตอนการคัดเลือก การตรวจสอบคุณภาพ การทำสัญญา และการชำระเงิน อันเป็นผลมาจากกระบวนการตรวจสอบและระบบการควบคุมภายในที่มีความเข้มงวด อย่างไรก็ตาม ผลจากการสำรวจของไทยในประเด็นนี้แตกต่างกับผลที่ได้ในระดับโลกที่พบว่า การทุจริตเกิดขึ้นอย่างเท่าๆ กันตลอดทั้งกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง

“วรพงษ์” กล่าวว่า การเพิ่มมาตรการในการตรวจสอบและพิจารณาตราผู้ขายหรือผู้จำหน่าย รวมทั้งการตรวจสอบประวัติบริษัท และที่มาของ Vendor ถือเป็นแนวทางที่ช่วยป้องกันปัญหาการทุจริตจัดซื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกเหนือไปจากการจัดทำระบบประเมินผลหรือการจ้างผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาทำแบบประเมินตรวจสอบทุจริต

“การที่ภาครัฐเตรียมแก้ไขร่างกฎหมายระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างและผลักดันให้เป็นพระราชบัญญัติ ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการแก้ไขปัญหาการทุจริตจัดซื้อจัดจ้าง เพราะนี่เป็นปัญหาที่น่าเป็นห่วงมากสำหรับประเทศไทย หากสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ จะช่วยให้กระบวนการทำงานของหน่วยงานรัฐเกิดประสิทธิภาพสูงสุด”

เมื่อมองปัญหาการรับสินบน และคอร์รัปชัน ผลสำรวจระบุว่า มีบริษัทไทยเกือบหนึ่งในสาม หรือ 28% ที่ถูกถามให้จ่ายสินบน (Bribe) ใน

ระยะเวลา 24 เดือนที่ผ่านมา ถือเป็นอัตราที่สูงกว่าทั้งระดับภูมิภาคและระดับโลกที่ 18% ในขณะเดียวกัน มีผู้ถูกสำรวจอีก 24% กล่าวว่าสูญเสียโอกาสทางธุรกิจให้แก่คู่แข่งที่ตนเชื่อว่ามีการจ่ายสินบน

นอกจากนี้ การขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการฟอกเงิน (Money laundering) กฎหมายป้องกันการผูกขาดและกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ในประเทศยังถือเป็นอุปสรรคสำคัญในการต่อสู้กับปัญหาการรับสินบนและคอร์รัปชันของไทยอีกด้วย

● ภัยอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์

การตระหนักรู้ต่อภัยไซเบอร์ความโดยเฉลี่ยของไทยที่ 39% ถืออยู่ในระดับต่ำกว่าเอเชียแปซิฟิกที่ 45% อย่างไรก็ตาม อัตราดังกล่าวของไทยปรับตัวดีขึ้นจากการสำรวจครั้งก่อนที่ 27% ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของทั่วโลกอยู่ที่ 48%

การที่บริษัทต่างๆ หันมาใช้ระบบคลาวด์ในการจัดเก็บอีเมลและข้อมูลต่างๆ แทนการใช้เซิร์ฟเวอร์ภายในองค์กรโดยปราศจากการป้องกันที่รัดกุม ก็มีส่วนทำให้ความเสี่ยงจากการจารกรรมข้อมูลจากบุคคลภายนอก (External hacking) เพิ่มขึ้น ผลสำรวจระบุว่าไซเบอร์ความสร้างความสูญเสียให้แก่ประเทศอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในกลุ่มการเงิน (Financial sector) โดยมีบริษัทอย่างน้อยหนึ่งรายที่ประเมินมูลค่าความเสียหาย (Estimated loss) มากกว่า 1 ล้านดอลลาร์ หรือราว 3.2 พันล้านบาทและอย่างน้อย 20% สูญเสียราว 5 หมื่นดอลลาร์ หรือ 1.6 ล้านบาท

ท้ายที่สุด ผลสำรวจพบว่า การทุจริตภายในองค์กรส่วนใหญ่ เกิดขึ้นจากการกระทำผิดของพนักงานระดับผู้จัดการหรือผู้บริหารระดับกลาง (Middle management) มากที่สุดที่ 56% โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกับภูมิภาคที่ 52% และระดับโลกที่ 42%

“คนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มักเป็นคนที่อยู่กับองค์กรอย่างน้อยมาเป็นเวลา 3 ถึง 5 ปี มีการศึกษาระดับปริญญา

ตรี-โท รู้ทางหนีทีไล่ และมีความรู้ความเข้าใจในโครงสร้างและกระบวนการทำงาน รวมทั้งเข้าถึงแหล่งข้อมูลของบริษัทได้เป็นอย่างดี” วรพงษ์ระบุ

เมื่อถามถึงปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดการทุจริต บริษัทไทย 76% เชื่อว่าขึ้นอยู่กับโอกาส (Opportunity) มากที่สุด ตามด้วยแรงจูงใจในการกระทำผิด (Incentive) ที่ 24% ในขณะที่การใช้เหตุผลสนับสนุนเพื่อความชอบธรรมในการกระทำผิดของตน (Rationalisation) ไม่มีผลต่อการกระทำผิดตามทฤษฎีสามเหลี่ยมทุจริต (Fraud Triangle)

จากผลการสำรวจจะเห็นได้ว่า นอกจาก “การทุจริต-คอร์รัปชัน” จะส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจและการเงินแล้ว ปัญหาดังกล่าวยังเป็นปัจจัยเสี่ยงที่กระทบต่อชื่อเสียง คุณภาพของสินค้าและบริการ รวมถึงขวัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงานในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการทำทุจริตค่อนข้างสูง เช่น อุตสาหกรรมการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อทั้งระบบซัพพลายเชน

การที่ภาครัฐเตรียมแก้ไขร่างกฎหมายระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างและผลักดันให้เป็นพระราชบัญญัติ จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการแก้ไขปัญหาการทุจริตจัดซื้อจัดจ้าง เพราะปัญหาดังกล่าวนี้นับวันจะรุนแรงและน่าเป็นห่วงมากสำหรับประเทศไทย